

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Projekt MIKULÁŠ DĚTEM

EVALUAČNÍ ZPRÁVA

OBSAH

ÚVOD.....	3
PROJEKT MIKULÁŠ DĚTEM	4
KONTEXTOVÉ POLE PROJEKTU.....	6
PROČ, CO A JAK JSME EVALUOVALI?	8
VSTUPNÍ MAPOVÁNÍ SITUACE	10
DOPAD PROJEKTU	14
OČIMA RODIČŮ A DĚTÍ.....	15
OČIMA ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ	16
NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO EFEKTIVNÍ NASTAVENÍ A ZAVEDENÍ MODELU SPOLUPRÁCE ..	20
PROJEKT MIKULÁŠ DĚTEM 2 ANEB POKRAČUJEME DÁLE	21

ÚVOD

Mikuláš 365, o.p.s. je tu proto, aby hlas dětí, jejichž rodina se rozpadá, byl slyšet a nezaklínán v rozepřích rodičů, jež se často nedokáží na péči dohodnout. Pracovníci Mikuláše se dlouhodobě specializují na asistované styky rodičů s dětmi, poradenství, terapii, a především na podporu „hlasu dítěte“ ve fázi rozchodu rodičů. V tomto procesu mají svou roli nejen odborní pracovníci Mikuláše, ale i další klíčové aktéři, jimiž je OSPOD (orgán sociálně-právní ochrany dětí) a také soud. A právě úzká a kvalitně koordinovaná spolupráce pracovníků těchto tří organizací může výrazným způsobem zrychlit a zefektivnit řešení náročné rodinné situace pro ty, jenž jsou rozpadem rodiny nejvíce ohroženi – děti.

Na počátku roku 2020 jsme se proto rozhodli společně s pracovníky OSPOD ÚMČ Prahy 4 a Obvodního soudu pro Prahu 4 pilotně zavést a otestovat program komplexní práce s rodinou založený na úzce propojených a funkčně koordinovaných procesech spolupráce. Díky podpoře z Evropského sociálního fondu prostřednictvím OP Zaměstnanost jsme získali finanční prostředky na realizaci projektu „MIKULÁŠ DĚTEM“, který probíhal od září 2019 až do konce roku 2021.

Ve svých rukou držíte evaluační zprávu, která shrnuje hlavní cíle a milníky projektu a především – seznamuje s výsledky a dopadem projektu. A to jak očima odborných pracovníků Mikuláše, OSPOD a soudu, tak i očima samotných rodičů a dětí.

Velmi si vážíme důvěry jak našich klientů, spolupracovníků, tak i dalších podporovatelů, díky kterým můžeme pokračovat ve sdílení a šíření metodiky naší práce.

PROJEKT MIKULÁŠ DĚTEM

Co bylo hlavním záměrem projektu?

Projekt MIKULÁŠ DĚTEM byl zaměřen na implementaci inovativní služby podpůrné sítě pro rodiny v rozvodové či rozchodové krizi zajišťující ochranu práv a zájmu dětí na obnovení funkčnosti rodiny. Naším záměrem bylo vystavět síť na úzce propojených a funkčně koordinovaných procesech spolupráce mezi třemi aktéry – Mikuláše, pracovníky OSPOD ÚMČ Prahy 4 a Obvodního soudu pro Prahu 4. Zároveň jsme v praxi testovali metodiku komplexní přímé práce s rodinou, tzv. „hlas dítěte“, jež je jádrem naší odborné práce s rodinami procházejícími rozpadem.

Jaký byl cíl projektu?

Hlavním cílem projektu bylo zmírnit negativní dopady náročné situace spjaté s rozpadem rodiny na děti. Prostředkem k řešení bylo nové nastavení procesů a implementace inovativní podpůrné služby pro rodiny, a tím zefektivnění řešení rozvodové či rozchodové situace rodičů.

K dílčími cílům patřilo:

- vytvořit prostor, kde je dítě slyšeno;
- zlepšit vztah dětí s odloučeným rodičem;
- obnovit funkčnost rodin v nových podmínkách;
- podpořit rodiče k dosažení dohody;
- navázat spolupráci aktérů angažovaných na uspořádání poměrů v rodině (soudu, OSPOD a pověřených osob) a zkrátit soudní řízení.

S kým jsme pracovali?

- Do projektu jsme zapojili celkem 45 rodin, z toho 88 rodičů či pečujících a 61 dětí. Společným jmenovatelem rodin byl jejich probíhající rozpad a komplikované řešení dohody na péči o dítě, do jejíhož řešení vstupoval OSPOD a také soud.
- Na straně druhé jsme úzce spolupracovali s předsedkyní a místopředsedkyní Obvodního soudu pro Prahu 4 a vedoucí sociálního odboru a oddělení OSPOD ÚMČ Prahy 4 a dalšími referentkami OSPOD.
- Do celého procesu vstupují i další aktéři, jako je škola, pedagogicko-psychologická poradna, soudní znalci, policie, širší rodina d.
- V týmu Mikuláše byli klíčovými členy vedoucí expertní pracovnice, metodička, odborní specialisté a právníčka.

Jaké byly hlavní milníky projektu?

Jaké aktivity jsme realizovali?

1. Nastavení procesu pro zavedení inovativní služby

Cílem této aktivity bylo vytvoření podmínek pro zavedení inovativní služby komplexní služby podpory rodiny prostřednictvím vytvoření metodiky služby a metodické a koučovací podpory pracovníkům sítě. Díky důkladné přípravě se pak snáze dařilo změnové procesy v práci s rodinami a v síti efektivně zavádět.

2. Podpora implementace inovativní služby

Cílem této aktivity bylo podpořit úspěšnost implementace inovativní služby. Odborný tým vytvořil a realizoval komunikační kampaň. Dále koordinoval proces přechodové fáze zavedení služby. V návaznosti na proces tvorby metodiky vznikla také procesní mapa implementace služby.

3. Pilotní odzkoušení inovativní služby

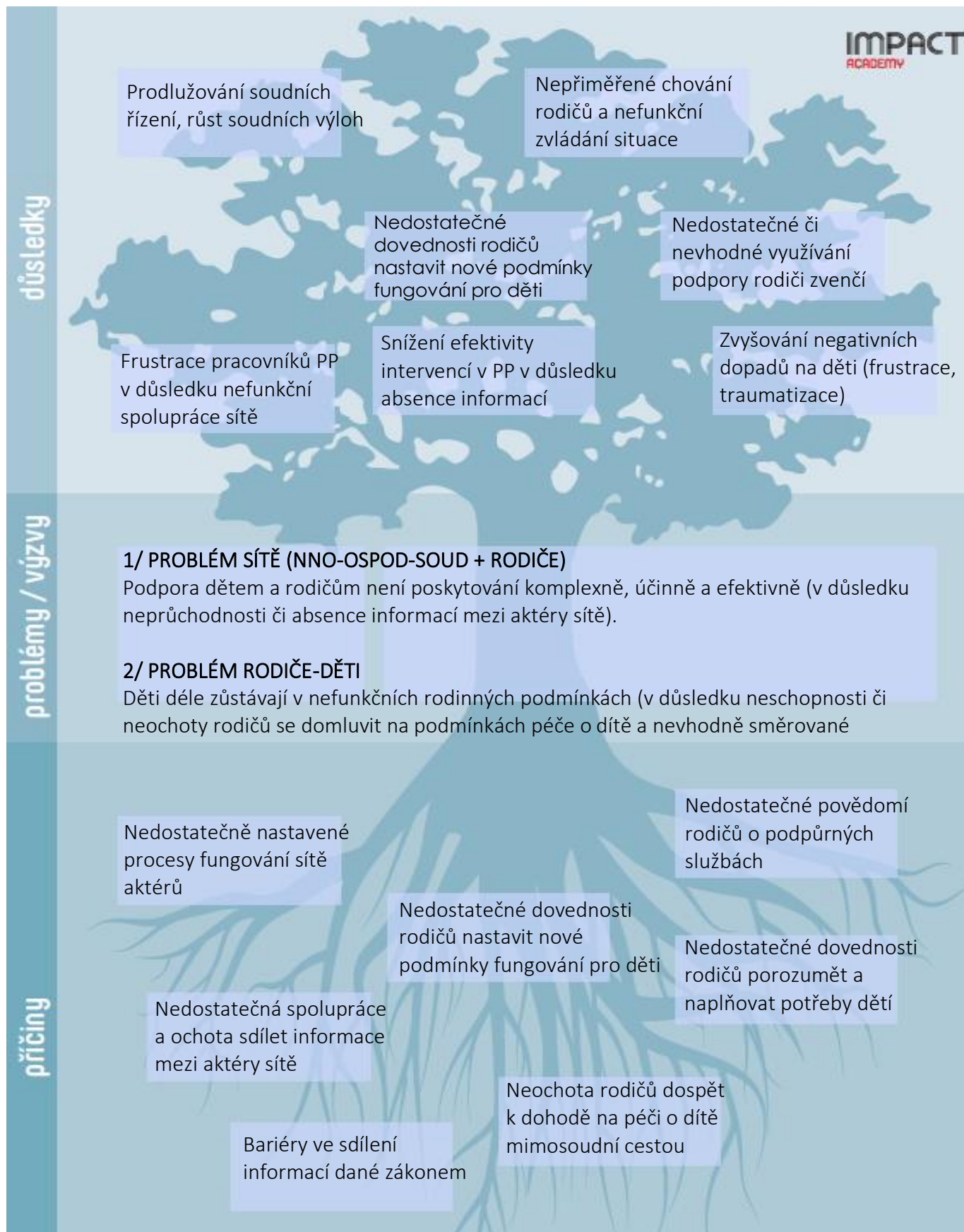
V rámci této aktivity proběhlo samotné ověření a vyhodnocení efektivity zavedení komplexu služeb podpory rodiny včetně nastavených procesů spolupráce s pracovníky OSPOD a soudu. Před vstupem do programu provedl vždy tým specialistů posouzení vstupní situace a potřeb rodičů a dětí a seznámil je s nabídkou služeb. Po dohodě s rodiči a na základě doporučení OSPOD či nařízení soudu došlo k naplánování spolupráce. Během pilotního ověřování se pravidelně scházeli pracovníci Mikuláše a OSPOD a konzultovali dílčí případy. Strategických setkání se účastnili také zástupkyně soudu.

Co jsme vytvořili?

K hlavním výstupů projektu pak patří:

- **Metodika inovativní služby**
- **Procesní mapa implementace inovativní služby**
- **Plán komunikační strategie**

Tyto výstupy najdete na stránkách naší organizace www.mikulasps.cz. Vytvářeli jsme je a aktualizovali během celého projektu a odrážejí naše nejlepší zkušenosti z praxe. Proto věříme, že bude užitečným pomocníkem a inspirací pro další organizace.

Aktéři systému péče o děti ohrožené rozchodem rodičů

Mikuláš 365

Vedoucí expertní pracovník
Metodik
Odborní specialisté
Právník

OSPOD

Vedoucí sociálního odboru
Vedoucí oddělení sociálně právní ochrany dětí
Referentky oddělení sociálně právní ochrany dětí

Soud

Předsedkyně Obvodního soudu
Místopředsedkyně Obvodního soudu
Soudci

Ostatní

Právní zástupci rodičů
Policie
Soudní znalci
Odborné služby
Škola
PPP
Širší rodina

PROČ, CO A JAK JSME EVALUOVALI?

Evaluační design projektu	
Základní pojmy	<ul style="list-style-type: none"> • KOSPOR = komplexní síť podpory rodiny v krizi • síť KOSPOR = síť spolupráce klíčových aktérů (Mikuláš, OSPOD, soud, příp. další aktéři) • uživatelé služeb = děti a jejich rodiče v rozvodové či rozchodové krizi
Účel evaluace	Účelem evaluace bylo ověřit efektivitu a účinnost fungování sítě KOSPOR (spolupráce Mikuláše, OSPOD, soud, příp. dalších aktérů) na zmírnění negativních dopadů na děti rodičů v rozvodové či rozchodové krizi.
Zaměření evaluace	<p>Procesní evaluace Během celého projektu jsme sbírali vstupy pro průběžné vyhodnocování a úpravu způsobu realizace služby a spolupráce aktérů sítě. Pravidelně tak docházelo k porovnávání původního plánu s realitou a přizpůsobování se aktuálním podmínkám. Projekt a jeho realizace byl ovlivněn důsledky pandemie COVID-19 a omezenými možnostmi osobního setkávání v době lockdownu. Projekt byl proto prodloužen o čtyři měsíce, abychom získali dostatečný časový prostor pro sběr dat k vyhodnocení dopadu projektu.</p> <p>Dopadová evaluace V závěru projektu jsme pak provedli vyhodnocení výsledků fungování celé sítě. Srovnání vstupních očekávání a zhodnocení spolupráce na začátku projektu ve srovnání se stavem na konci projektu nám pomohlo definovat klíčové prvky, které nejvíce přispěly k efektivnímu řešení individuální situace každé rodiny.</p>
Zodpovědnost za evaluaci	Za evaluaci byl zodpovědný evaluátor, který úzce spolupracoval s odborným týmem.
Vstupy pro evaluaci	<ul style="list-style-type: none"> • Odborný tým Mikuláše Vedoucí expertní pracovník, metodik, odborní specialisté přímé péče, odborní specialisté asistovaných styků, právnička • Pracovníci OSPOD Vedoucí sociálního odboru a vedoucí OSPOD, referentky • Pracovníci soudu Předsedkyně soudu, místopředsedkyně soudu • Uživatelé služeb Rodiče a děti

Využití výstupů evaluace	<p>Výstupy evaluace slouží především:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Klíčovým aktérům sítě (pro další zlepšování procesů spolupráce a poskytovaných služeb rodinám) • Dalším zájemcům poskytujícím služby cílové skupině (neziskové organizace, OSPOD, soud ad.) za účelem přenositelnosti modelu sítě
Evaluační metody	<p>1/ Dotazníky</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vstupní dotazník pro aktéry sítě • Výstupní dotazník pro aktéry sítě <p>2/ Osobní a telefonické rozhovory</p> <ul style="list-style-type: none"> • Průběžné rozhovory s aktéry sítě • Průběžné rozhovory s rodinami <p>3/ Skupinová setkání (kulaté stoly)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Velké kulaté stoly se zástupci Mikuláše, OSPOD a soudu • Malé kulaté stoly se zástupci Mikuláše a OSPOD <p>4/ Analýza dokumentů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analýza zápisů z jednání z kulatých stolů s aktéry sítě • Analýza zápisů a kazuistik z přímé práce s cílovou skupinou • Analýza zpráv o naplnění potřeb dítěte (pro OSPOD a soud) • Analýza zápisů, statistik a dalších dokumentů

VSTUPNÍ MAPOVÁNÍ SITUACE

VSTUPNÍ DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ A MAPOVÁNÍ SITUACE

V úvodu projektu jsme uspořádali dva kulaté stoly ve spolupráci se zástupci Mikuláše, OSPOD ÚMČ Prahy 4 a Obvodního soudu pro Prahu 4. Na nich účastníci společně diskutovali předpoklady a možnosti spolupráce. Dále jsme diskutovali návrh klíčových parametrů služby a funkční model sítě spolupracujících subjektů. Podařilo se nám tak zajistit aktivní participaci všech zúčastněných na formování služby a přizpůsobit metodiku práce podmínkám a potřebám všech aktérů.

V úvodu projektu jsme podnikli také dotazníkové šetření, jehož cílem bylo hlubší zmapování stávající situace, silných a slabých stránek spolupráce a potřeb dílčích aktérů. Respondenty byli pracovníci Mikuláše, OSPOD a soudu. Hodnocení probíhalo na škále od 0-10 (10 – naprosto souhlasím).

Podrobné výsledky uvádíme níže:

NEJSILNĚJŠÍ OBLASTI

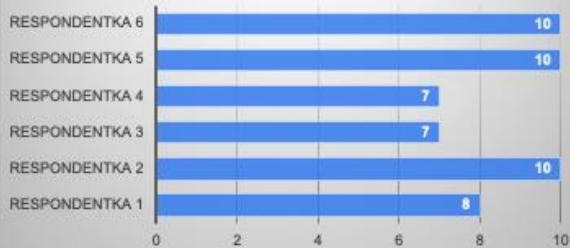
- Obeznačenost se zvyklostmi a podmínkami práce v Mikuláši
- Znalost vlastní role a zodpovědností
- Přístup k informacím o klientech
- Prostor pro otázky a připomínky

NEJSLABŠÍ OBLASTI

- Mezery ve znalosti rolí a odpovědností ostatních pracovníků Mikuláše
- Nižší míra znalosti vyhodnocování práce s klienty a obeznámenosti s pravidly hodnocení
- Nižší míra obeznámenosti s rolemi a odpovědnosti pracovníků OSPOD a soudu
- Nedostatky ve spolupráci Mikuláše a soudu/OSPOD

Vím, jaká je moje role a za co zodpovídám.

Mám přístup k informacím o klientech, mohu si je vyhledat nebo se na ně zeptat klíčového pracovníka.

Vím, jaké jsou role a odpovědnosti ostatních pracovníků Mikuláše.

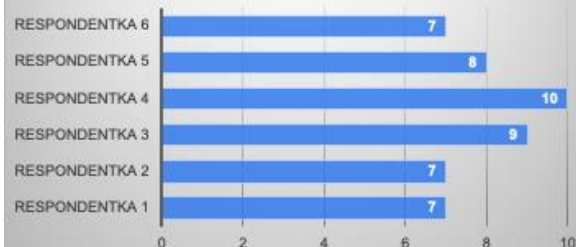
Vím, jak se vyhodnocuje práce s klienty a jsem seznámená s pravidly hodnocení.

Jsem dostatečně obeznámena s nastavenými procesy spolupráce s klienty v Mikuláši.

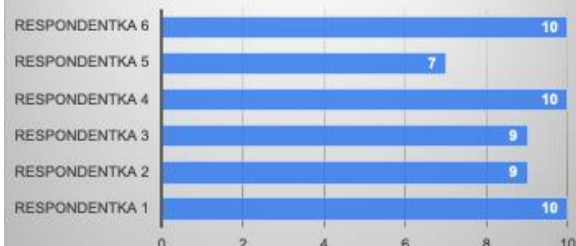
Způsob spolupráce s klienty považuji za smysluplný.

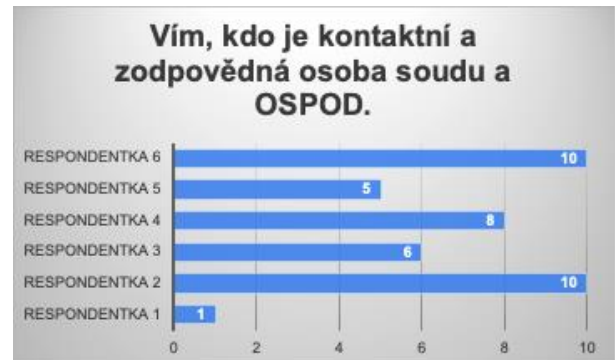
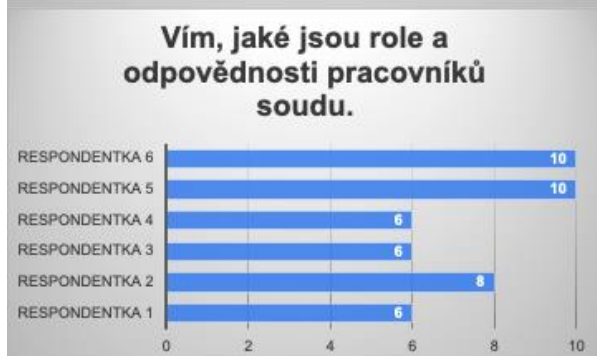
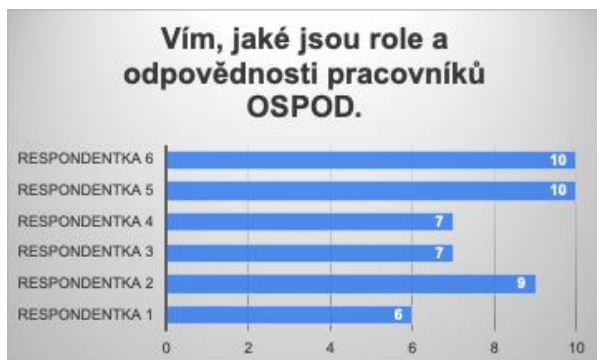

Vím, jak po odborné stránce pracovat a jednat s klienty Mikuláše.

Mám dostatečný prostor pro připomínky a dotazy.

Z šetření vyplynuly také konkrétní klíčové potřeby, se kterými jsme dále pracovali:

- **Potřeba průběžné a kontinuální informovanosti o případech rodin, se kterými je pracováno** (př. informace o případných stížnostech ze strany rodičů na činnost Mikuláše, informování o dalších krocích či závěrech soudu, informování o dalším případném vývoji rodin, se kterými již Mikuláš nepracuje, ovšem OSPOD je v dalším kontaktu ad.).
- **Potřeba zajistit metodické dokumenty, kde budou popsány procesy a způsoby spolupráce.**

PRŮBĚŽNÉ VYHODNOCOVÁNÍ (SKUPINOVÁ SETKÁNÍ A INDIVIDUÁLNÍ ROZHOVORY S AKTÉRY SÍTĚ)

Během celé realizace projektu jsme pravidelně pořádali velké a malé kulaté stoly. Velkých stolů se účastnili zástupci Mikuláše, soudu a OSPOD a jejich cílem bylo průběžně vyhodnocovat funkčnost a účinnost nastavených procesů a forem spolupráce a výsledky práce s rodinami. Zástupci všech aktérů také průběžně připomínkovali vytvořené metodické dokumenty (procesní mapa a metodika), které byly přizpůsobovány podmínkám a potřebám dílčích aktérů a pilotně testovány v praxi. Dále jsme pravidelně pořádali také malé kulaté stoly s pracovníky Mikuláše a OSPOD. Jejich cílem bylo konzultovat průběh práce s dílčími rodinami. Komunikaci jsme doplňovali rozhovory a pravidelnými konzultacemi práce s rodinami a výsledků.

DOPAD PROJEKTU

V závěru projektu jsme provedli hloubkové šetření dopadu projektu – a to jak z pohledu kvantitativního (statistiky případů rodin), tak i z pohledu kvalitativní zpětné vazby od rodičů a dětí i odborných pracovníků.

Během realizace projektu jsme **pracovali celkem s 45 rodinami, z toho 88 pečujícími a 61 dětmi**. Do Mikuláše přicházely rodiny, jež byly ve sporu a chyběla u nich dostatečná míra ochoty dohodnout se na péči o dítě. Do Mikuláše rodiny proto posílal OSPOD i soud s cílem dosažení dohody a spolupráce mezi rodiči. Výstupem práce s rodinami byly zprávy pro OSPOD a soud připravované odbornými pracovníky Mikuláše.

V projektu jsme si nastavili **dva dílčí cíle**, jimiž bylo:

1/ Zvýšení úrovně spolupráce, funkčnosti procesů a informovanosti mezi všemi aktéry sítě (NNO, OSPOD, soud, rodiče a děti, příp. další aktéři).

Kvantitativní cíl (zlepšení o 35 % v porovnání se situací před implementací služby) byl naplněn: došlo ke zprůměrovanému zlepšení o 36,25 % v oblastech, které byly vyhodnoceny jako nejslabší (škála 1-10, 10 cílový stav: posun ve spolupráci OSPOD-Mikuláš o 25 %, spolupráce soud-Mikuláš o 37 %, znalost rolí a zodpovědností v Mikuláši o 37 % a vyhodnocování práce s rodinami posun o 44 %).

2/ Rozvinutí kompetencí rodičů efektivně řešit rozvodovou/rozchodovou krizi v nejlepším zájmu dítěte.

Z pohledu kvantitativního plnění jsme stanovili cíl, že min. 30 % zapojených rodin dosáhne shody na vyřešení situace smírnou dohodou. Z interních statistik vyplynulo, že z počtu 38 rodin, které prošly službou Hlas dítěte (program komplexní podpory narušených funkcí rodiny) v Mikuláši, soud uzavřel 63 % případů rozhodnutím o péči a výchově po rozvodu/rozchodu. V rámci těchto uzavřených případů došlo u 58 % rodičů ke smírné dohodě.

OČIMA RODIČŮ A DĚTÍ

Odborný tým rovněž průběžně sbíral zpětnou vazbu od rodičů a dětí k průběhu a výsledkům spolupráce. Část rodičů nebyla spolupracující a nedošlo k dohodě. Naopak u řady z nich došlo ke změně postoje a rodiče byli ochotni a schopni vnímat situaci z pohledu dítěte a nechat zaznět jeho hlas:

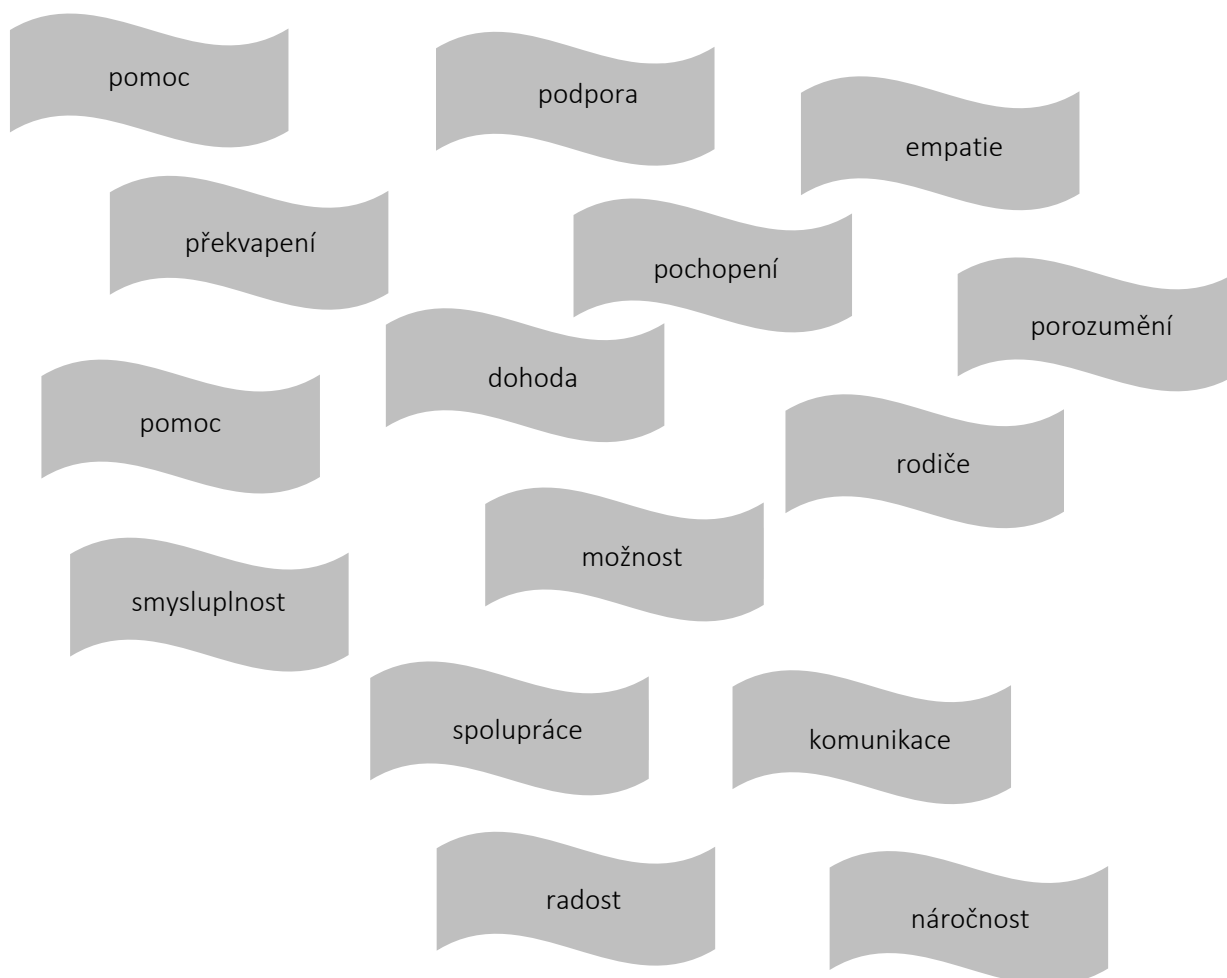
„Najednou nám došlo, jak moc naše neshody a hádky dopadají na našeho syna. Uvědomila jsem si, jak ho trápí, že nemůže být se svým otcem. Chci, aby měl můj syn co nejhezčí dětství, nechci mu ho zkazit.“

„Díky té paní, ke které chodím, máma s tátou konečně poslouchají, co jim říkám.“

OČIMA ODBORNÝCH PRACOVNÍKŮ

Na konci projektu jsme rovněž provedli dotazníkové šetření doplněné rozhovory se všemi aktéry sítě – zástupci Mikuláše, OSPOD a soudu. Cílem bylo zmapovat a vyhodnotit dopad projektu a naplnění cílů spolupráce. Zjišťovali jsme nejen hlavní přínosy a dosažené změny na úrovni projektu, ale také osobní přínos pro výkon role dílčích pracovníků. Mapovali jsme rovněž příklady obtížných situací a způsoby jejich řešení.

Jaká slova odborní pracovníci asociují se souslovím „Mikuláš dětem“?

K jakým hlavním změnám došlo díky realizaci projektu?

POHLED PRACOVNÍKŮ MIKULÁŠE

- Změny procházely celým projektem, od nastavení interních procesů např. při komunikaci v nových pracovních rolích, tak s klienty nebo partnery v síti.
- Komunikace mezi aktéry sítě se zprofesionalizovala – je rychlá, operativní, vstřícná, přesně zacílená. Změny se projeví také ve vyšší míře informování o dalším vývoji případů rodin.
- Práce s klienty je proces, který neustále pracovníci Mikuláše rozvíjí a probíhá proces učení – nezbytná je individualizace, vycházející z obecných zásad asertivity, empatie a respektu k jedinečnosti klientů.
- Dle objektivních dat Mikuláš přispěl u řady rodin k dohodě a zkrácení procesu vyjednávání rodičů o dětech.
- Byla zefektivněna komunikace s rodiči – pracovníci lépe ví, jak diskuzi řídit, usměrňovat ad.
- Prokazatelně více rodičů pod vlivem setkání s odbornými pracovníky Mikuláše začíná zvažovat důsledky rozvodu na děti.
- Důležitý bylo i pochopení, že strany sporu nejsou dvě, tedy pouze rodiče, ale je tu i třetí strana – děti. Strana, která je v zásadě do značné míry “neznámá – nepovědomá”, ale o to zranitelnější.

POHLED PRACOVNÍKŮ OSPOD

- Hlavní změnou z pohledu pracovníků OSPOD je objektivní odborné zjištění názoru a potřeb dítěte jako velmi důležitý důkaz pro soudní řízení týkající se úpravy poměrů dítěte a jeho provázanost s ochotou rodičů naplňovat potřeby svého dítěte a jednat tak skutečně v jeho nejlepším zájmu, a ne ve svém vlastním zájmu. Tj. upřednostňovat dítě před svou nevraživostí vůči druhému rodiči a před finančními aspekty sporu.
- Díky komplexní zprávě Mikuláše není většinou již zapotřebí pohovor s dítětem na OSPOD, před soudem nebo vypracování znaleckých posudků. Tím pádem dochází k urychlování soudních řízení a v mnohých případech došlo před soudem i k uzavření dohody rodičů.
- Vzhledem k velmi rychlému objednávání klientů bez dlouhých čekacích lhůt se u mnohých klientů podařilo předejít „zákopové válce“ a pozitivní efekt má i to, že rodiče jsou si vědomi, že součástí jednání je i soud, tudíž mají alespoň vnější motivaci ke spolupráci.

POHLED PRACOVNÍKŮ SOUDU

- Z pohledu soudu bylo velkým přínosem cílené zaměření na jedno konkrétní zařízení pověřené k výkonu sociálně-právní ochrany dětí (Mikuláš) u všech rodin, které se obecně jeví jako vhodné pro mediaci, bez nutnosti poptávání zařízení, které by mělo časový a personální prostor se rodičům a dítěti věnovat v co nejkratší době.
- Nově nastavené procesy spolupráce velmi ušetřily čas nutný pro dojednávání setkání s rodinami, což mělo rovněž pozitivní dopad na zkrácení délky soudního řízení.

Jaký osobní přínos měl projekt pro výkon rolí dílčích aktérů?

„Naučila jsem se navázat v krátkém časovém úseku kontakt s dětmi a získat od nich autentické pocity a informace. V komunikaci s rozhádanými rodiči jsem rozvíjela schopnost jednak neutrálního přístupu a jednak cílené edukace o dětských vývojových potřebách.“

„Jednoznačným přínosem je, že kolizní opatrovník, není jen „pojmem“, který ve sporu mezi rodiči zastupuje dítě (tak jak to stanovuje zákon), ale, že se jedná o lidi, kteří, aby mohli vykonávat takovou práci musí mít nejen odbornost, trpělivost, ale především srdce.“

„Pozitivní přínos vnímám v tom, že je dán dítěti prostor, a to se poté v celé spolupráci cítí být jako rovnocenný partner a zná prostředí, kde může docházet k dalšímu čerpání služeb. Může poté lépe chápat roli asistentky asistovaných styků, jako svou podporu. U rodičů vnímám pozitivní, že pokud prošli projektem, snažili se spolupracovat a edukace o vývojových potřebách jejich dětí mohla zanechat pozitivní ohlas.“

„Projekt pro mou roli přinesl především úsporu času, eliminaci nutnosti zadání znaleckého posudku a celkového zkrácení soudního řízení, což je velmi žádoucí. Nesporně také tímto dochází k posílení participačních práv dítěte na řízení, kdy je odborným způsobem zjištěn názor dítěte, tento následně prezentován rodičům a tito jsou vedeni k dohodě. Pro soud jsou též významné zprávy, které jsou Mikulášem do soudního spisu vypracovávány.“

„OSPOD jakožto kolizní opatrovník získal díky projektu objektivní zprávu o názoru dítěte na rodinnou situaci a budoucí uspořádání včetně posouzení, zda je názor dítěte ovlivněn jednáním rodičů či se jedná o jeho autentické přání vycházející z jeho potřeb. Zároveň získal OSPOD zprávu o přístupu rodičů k řešení jejich situace, zda mají motivaci jednat skutečně v zájmu dítěte a zda chtějí „slyšet“, co jejich dítě potřebuje. OSPOD se může o zprávu nezávislých odborníků „opřít“ a ve většině případů, i když nedojde k dohodě rodičů, není zapotřebí navrhovat důkaz znaleckým posudkem. Velmi pomáhá zapojení soudu do projektu, který na zprávy reflektuje, nepřipouští jejich zpochybňování účastníky pro neobjektivnost, neboť se jedná o spolupráci, se kterou je soud obeznámen a ví, jak probíhá a co je jejím cílem.“

Příklady obtížných situací a způsoby jejich řešení

„V průběhu projektu se otevřel problém, že může být velmi obtížné napsat vyváženou zprávu o dítěti tak, aby nebylo některým z rodičů následně osočeno pro zaujatost, či citově vydíráno. Ukázalo se tedy, že je nutné při rozhovoru s rodiči odhadnout, zda některý z nich nemá problematické osobnostní rysy a sdělit mu včas v kontrolované situaci společné komunikace, jaké má dítě požadavky na setkávání. Následně je důležité vysvětlit, proč si to dítě takto přeje, co prožívá, dále že má na svůj názor právo a nelze ho činit zodpovědným z toho, že nenaplnuje představu rodiče. Řešením je psát zprávy velmi takticky, citlivě a s ohledem na celkovou rodinnou situaci. Pokud se při rozhovoru s rodiči ukazuje, že některý z nich má problematické rysy, tak dítě podpořit a rodiče důsledně edukovat o jeho potřebách.“

„Obtížné je samo jednání s klienty, kteří službu nevyhledali dobrovolně, aby byla jim soudem nařízena. Motivovat ke změně klienty, kteří při příchodu svorně řeknou „My se stejně nikdy nedomluvíme.“, a během setkání na to důsledně dbají, aby při odchodu hrdě prohlásili „Tak vidíte, že jsme se nedohodli“, může být demotivující a vyčerpávající. Taková situace „dobré“ řešení nemá. Jen je třeba ošetřit sama sebe, abych si udržela nadhled a motivaci pro práci.“

Čeho jsme celkově docílili?

- Díky odborně zjištěným individuálním potřebám jednotlivých dětí a následně zjištěnému postoji rodičů a jejich ochoty tyto potřeby dětí naplňovat, byť na úkor potřeb vlastních, **měl OSPOD a následně soud velmi dobře zmapovány základní rodinné vztahy a celkově objektivní náhled na rodinnou situaci**, postavení dítěte v rodině, potřeby dítěte a důležitost jeho nejlepšího zájmu.
- Pokud se nejednalo o závažné případy ve smyslu podezření na psychiatrickou diagnózu rodiče, závislost na návykových látkách apod. **nebylo** díky kvalitně zpracované zprávě **zapotřebí** navrhovat k provedení důkazu v rámci soudního řízení **znalecký posudek**.
- V důsledku všeho výše uvedeného tak skutečně došlo k výraznému **zkrácení soudních řízení**.

NÁVRHY A DOPORUČENÍ PRO EFEKTIVNÍ NASTAVENÍ A ZAVEDENÍ MODELU SPOLUPRÁCE

Více než dva roky spolupráce a pilotního testování modelu spolupráce mezi Mikulášem, OSPOD a soudem nám přineslo řadu cenných zkušeností. Poučili jsme se z chyb a nyní můžeme říci, že stavíme na ověřených základech, které tvoří stabilní a funkční síť

Od pracovníků Mikuláše, OSPOD a soudu jsme zjišťovali návrhy, doporučení a tipy pro nastavení a zajištění udržitelnosti zavedených postupů a procesů tak, aby model byl snáze přenositelný do dalších organizací. Otázku jsme postavili takto:

Pokud byste byli v „mentorské“ roli a měli jste zaučit novou kolegyni na Vaší pozici, jak co nejlépe pracovat s rodinami a spolupracovat v síti – co byste jí poradili? Co se Vám osobně osvědčilo? Čemu by se měla vyhnout? Na co by neměla zapomenout, aby práce a spolupráce hladce běžela? Co byste navrhli přidat/ubrat?

Z POHLEDU SOUDU

Na pozici zástupce soudu je vhodné podporovat spolupráci v projektu a rozšiřovat ji mezi soudci, například na poradách tak, aby povědomí o této možnosti bylo co nejširší. Na pozici soudce je vhodné, aby se ve sporných případech soudci snažili posílit participační práva dětí spoluprací s vybraným zařízením pověřeným ke SPOD, jako je Mikuláš. Přitom je třeba zohlednit, zda jsou rodiče „vhodnými adepty“ pro spolupráci s Mikulášem, tedy bez významných patologických rysů, striktně odmítající jakoukoliv možnost dohody či s výraznými vzájemnými negativními vztahy.

Z POHLEDU OSPOD

Nejprve je zapotřebí přečíst veškeré klíčové materiály, které popisují metodiku práce s rodinami a procesy nastavení fungování sítě. V případě nejasností konzultovat s ostatními pracovníky OSPOD a Mikuláše. Na začátku je nezbytné posoudit vhodnost rodiny z pohledu metodiky práce, motivovat rodiče ke spolupráci a upozornit je na výhody spolupráce v kontextu soudního řízení. Důležité je důsledně číst zprávy, které OSPOD zasílá Mikuláši a dále zprávy Mikuláše pro OSPOD a soud. Poté konzultovat se sociálními pracovníky závěrečné návrhy OSPOD u soudu. Velmi užitečné je účastnit se pravidelných kulatých stolů v Mikuláši za účasti pracovníků soudu, což urychluje a zefektivňuje řešení dílčích případů.

Z POHLEDU MIKULÁŠE

*V případě **nastavování spolupráce s asistentkami styků** je klíčové dbát pokynů koordinátorů a vedoucích služeb a vyhnout se domlouvání s rodinou bez instrukcí koordinátorky. Zásadním je chránit zájmy a naplňovat potřeby dítěte, nikoliv vytvářet s dítětem opozici, která je silnější než pozice rodiče.*

Z pohledu právního je důležité pochopit, že i když se v daném případě jedná o občanské právo (v širším slova smyslu civilní), rodinné právo má svá jistá specifika, která jsou s jinými právními obory nezaměnitelná. Manželství je bezesporu smlouva a lze ji za daných okolností “vypovědět”, ale rodičovství trvá.

Z pohledu dětské psycholožky je důležité si udržet neutrální přístup, umět se vcítit a být laskavý. Usměřňovat rodiče a stále je při rozhovoru směřovat k tomu, aby se zaměřovali na pohled a potřeby dítěte. Vyhnout se tendencím některého z rodičů vytvářet koalici, a to i neverbálně, např. prostřednictvím udržení stejného množství zrakových kontaktů.

Z pohledu odborné specialistky pro práci s rodiči je důležité nezapomenout na společný cíl, kterým je naplnění práv a potřeb dítěte. Jako nezbytná se ukázala setkávání s aktéry sítě a sdílení praktických zkušeností. Velmi pomůže dívat se na celou spolupráci s rodinami dětskýma očima, být zvědavý, vytrvalý, otevřený změně a příležitosti.

PROJEKT MIKULÁŠ DĚTEM 2 ANEB POKRAČUJEME DÁLE

Díky projektu Mikuláš dětem se nám podařilo úspěšně nastavit, ověřit a vyhodnotit model spolupráce v síti aktérů a rovněž vytvořit klíčové metodické materiály, které jsou k dispozici dalším organizacím na webu: <https://www.mikulasops.cz/mikulas-detem/>

Velkou radost nám udělala možnost pokračovat v šíření tohoto modelu spolupráce mezi další neziskové organizace a orgány sociálně-právní ochrany dětí prostřednictvím navazujícího projektu Mikuláš dětem 2, který realizujeme od 1. 7. 2021 do 30. 6. 2023. Během realizace projektu vyškolíme další poskytovatele služeb ohroženým dětem a rodinám a organizacím poskytneme mentorink při testování modelu spolupráce v jejich podmínkách.

Věříme, že rozšířením tohoto modelu spolupráce se nám podaří napomoci k rychlejšími vyřešení sporů rodičů a efektivnější spolupráci mezi aktéry sítě ve větší šíři a s vyšším dopadem – protože každý hlas dítěte je důležitý.

MIKULÁŠ DĚTEM

Každý hlas dítěte je důležitý!

Kontakt: Mikuláš 365, o.p.s.,
info@mikulasops.cz, tel. 221 979 271,
www.mikulasops.cz